

in epistolam II ad Corinthios. x

fustoz ꝛc. Sed ꝛ hocipm ad aliū finem referenduz est scz ad deū. Et ideo tercio subdit que. s. largitio simplex. ope rat per nos. id est mediātibus nobis gratiarū actionē deo ꝛc. **Thes. 5.** In omnibꝫ gratias agite ꝛc. **Deinde** cum dicit. Quoniam ministeriū ꝛc. manifestat rationē supra pos itā scz quomodo eoz largitio operet gratiarū actionē deo Et primo hoc ostendit. Scdo ponit gratiarū actionis ma teriā ibi. Glorificātes deum ꝛc. Tercio ipse prorumpit in gratiarū actionē. ibi. Gratias deo ꝛc. Dicit ergo. Dico qꝫ largitio vestra operat gratiarū actiones deo. quia ministe riū huius officij vestri quo subuenitis sanctis multa bona habet. quia nō solum supplet ea que desunt sanctis ꝛtuz ad temporalia supra. 8. Vestra abundantia illoꝝ inopiā sup plet ꝛc. Non solū ergo hoc bonū sequitur inde. sed etiā qꝫ ipi orant pro vobis ꝛ agunt gratias deo: probātes ꝛ ap probātes ministratiōem vestram. Et hoc est qꝫ dicit sed eti am abundat. id est exerescit in actiōe gratiarū: que fit per multos non solū perfectos sed per alios fideles pauperes qui inde agūt gratias deo in dño qui eos ad hoc mouet: videntes ꝛ pbātes ministrū vestrū supra. pꝛio. **Et ex multax personis fieri ꝛc.** huius quidē gratiarū actiōis materia est. ppter tria. Primo propter eoz fidem quā ac ceperūt ꝛ ideo dicit. Dico qꝫ abundat in gratiarū actione. Glorificātes scz fideles deū in obedientia cōfessionis ves tre. id est de cōfessione fidei vestre: quā confitemini ꝛ tre ditis in xpm. **Mat. 5.** Sic luceat lux vestra ꝛc. **Prover. 21.** Vir obediens loquetur victrias. Scdo propter eoz lar gitioē. Et ideo dicit. Glorificātes ꝛ in simplicitate com municatiōis vestre. id est pro largitiōe vestra in illos scz sanctos pauperes ꝛ in officis scz fideles qui indigent sim plici ꝛ puro animo facta. **Gal. 6.** Comunicet is qui cathe tizat verbo ei qui se cathetizat ꝛc. **Et iter.** Operemur bo nū ad omnes ꝛc. Tercio propter hoc qꝫ ipi viri sancti has bent a deo vt pꝛ eis agant gratias deo. Et ideo dicit. Glo rificātes etiā deū pro ipoz obsecratiōe pro vobis. id est glorificātes deum de hoc qꝫ ipi viri sancti obsecrant pro vo bis. ipoz dico desiderantiū vos videre in eterna beati tudine. ꝛ hoc propter eminentē gratiā dei in vobis. Et his ergo apostolꝫ prumpit in gratiarū actiōis deo dicens Gra tias ꝛc. id est quia tot bona inde proueniūt de ministerio vestro ego ago grās deo ꝛc. s. caritatis que maxime vide tur vigere in vobis qui subuenitis etiā illis qui sic agunt gratias deo et orant pꝛ vobis. Et hoc donū est inenerrabi le quia non potest dici quantū vile sit quia oculus nō vi dit nec auris audiuit ꝛc.

Capitulum decimuz.

Ipsē autē ego paulus obsecro vos per mansuetudinē et modestiam xpi qui in facie quidē humilis sū inter vos: absens autē confido in vobis. Rogo autem vos ne presens audeaz per eam cōfidentia qua existimoz audere in quosdam. qui arbitrantur nos tanquā scdm carnem ambulemus. In carne em̄ ambulantes: non tamen scdm carnem militamus. Nā arma militie nostre nō carnalia sunt: sed po tentia deo ad destructionē munitiōnū: consilia destruentes ꝛ omnē altitudinez extollen tem se aduersus scientiā dei. ꝛ in captiuitatē redigentes omnem intellectum in obsequiū christi: et in promptu habentes vlcisci om

nem inobedientiam cum impleta fuerit ves tra obedientia.

Postqꝫ tractauit de bonis ministris xpi ꝛ fidei: consequē ter apꝫ inuebitur cōtra falsos ministros et pseudo pro phetas. Et primo inuebit cōtra eos. Scdo vero cōtra il los qui decepti ab eis adhibebāt eis in. 13. capi. ibi. **Eccl. 3. 5.** ꝛc. Circa primū duo facit. Primo excusat se de eis que imponūt sibi per rationē. Scdo vero per facti cuius dentia ibi. Que autē scdm faciem sunt ꝛc. Circa primū duo facit. Primo recusat se excusare per experimentū cū tamen posset. Scdo vero excusat per rationē ibi. Qui ar bitrant ꝛc. Circa primū tria facit. Primo premitit obse crationē. Scdo interponit illud quod imponit sibi a pꝛes do ibi. Qui in facie quidē ꝛc. Tercio recusat experimē tū ibi. Rogo autē ne. **Dicit ergo.** Ipse ego autē paulus. qui vos ꝛ alios ad elemosinas exhortor: ego in qꝫ ipse obse cro vos per mansuetudinē ꝛ modestiā xpi. De mansuetu dine xpi habet. **Mat. 11.** Discite a me quia mitis sum ꝛc. De modestia **Sap. 11.** Omnia in numero pōdere ꝛ mensura disposuisti ꝛc. Modestia em̄ nihil aliud est qꝫ modū seruare in agendis. Facit autē specialiter hic mentionē de mansuetudine ꝛ modestia xpi. quia pseudo ꝛ corinthꝫ spe cialiter imponebāt paulo qꝫ cū esset presens apud eos cō uersaret humiliter. ꝛ cū esset absēs scriberet eis valde vire. Et ideo posuit illa duo que xps habuit vt sciant qꝫ apo stolus hec etiā ostendit ꝛ seruauit exēplo xpi. Et ideo con sequenter interpretat viciū sibi impositū: dicens. Ego ipse paulus id est vere humilis. quia paulus humilis ꝛ quies tus interpretat. 1. corinth. 15. Ego sum minimus ꝛc. Uns de ego ipse. id est vere paulus. ps. Tu quidē ipse es. **Eccl. 19.** Est qui nequiter humiliat se ꝛc. Et iacobi. 3. Ubi zelꝫ ꝛ pretio ibi in cōstantia ꝛc. Ego in qꝫ obsecro qui in facie id est exterius vt dicitis humilis sum inter vos. id est hu militer cōuersatus cū sum vobis presens: absens autē. id est cū sum absens a vobis quādo scz non timeo ledi ab illis quo vestrū confido in vobis. id est cōfidenter ago aspere vobis per epistolā scribens **Prover. 28.** Iustus quasi leo cōfidens ꝛc. **Consequenter** cū dicit. Rogo autē ꝛc. recusat sumere experimentū. Isti em̄ credebant qꝫ aposto lus ex timore ductus conuersaret hūiliter iter eos ꝛ ideo dicit. Vos ita creditis sed ego rogo vos qui ꝛ ipse obsecro vt velitis experiri virū ego si necesse sit faciā in presentia quomō facio in absentia. Et ideo dicit. Ne presens. id est cū fuero apud vos audeā facere in vobis si necesse sit per eam cōfidentia. id est ita cōfidenter sicut existimoz a vobis audere. id est audacter ꝛ cōfidenter agere in quosdā incoz rectos dure reprehendēdo per lras etiā corrigendo. **Job 39.** Exultat audacter ꝛc. **Deinde** excusat se per rationē dicens. Qui arbitrant ꝛc. Quasi dicat. Et licz nollet expe rimēto me excusare ppter vos tamē ratio in promptu est ad excusandum me sufficienter. Circa hoc ergo tria facit. Primo ponit causā quare imponit ei quod dictū est. Se cundo destruit causam illā. Tercio cōfirmat per rationē. Causam autē quare hoc sibi imponit scilicet qꝫ presens sit humilis: absens autē seuerus ꝛ austerus est. quia isti arb trabant apostolū fm carnē ambulare. Et quia vnusquisqꝫ scdm regulā operis operat: finis autē habet rationē regu le. quia quilibet dirigit opus suū ad finem quē intendit. Qui ergo ponit finem suū in bonis carnalibus dicuntur ambulare scdm carnem. Et inde est qꝫ ita regulant opera sua vt cōsequant ea que sunt carnis. que quidē qꝫ possunt subtrahi ab hoibus ideo hoies qꝫ carnalia intendūt blāde se habent ad hoies et humiliter. Et ideo qꝫ credebāt apꝫ ambulare fm carnē. ideo credebāt qꝫ ppter hoc hūiliter puerfatꝫ sit inter eos. Sed hec rō nulla est ꝛ vana. ꝛ ideo

Explanatio sancti Thome

destruit eam dicens. In carne enim etc. quasi dicat: quod nos sumus in carne non possumus negare quod Ro. 8. dicitur Debitores sumus carne etc. sed quod nos regulemur secundum carnem ponendo in bonis carnalibus sine sine intentione nostra hoc est falsum. quia non secundum carnem militamus. id est virtus nostra que est quedam militia ut dicitur Job. 7. non regulamur secundum carnem. Et quod non militemus secundum carnem probat etiam dicitur. Nam arma nostra etc. Et primo ex militaribus armis sicut unusquisque pugator habet arma accomodata militie et pugne sue. Sed contra quod arma eorum qui pugnant secundum carnem sunt diuitie. voluptates. honores et potentie mundane et temporales. cum ergo arma nostra non sint butulmōi: quia arma militie nostre non sunt carnalia. sed potentia deo id est secundum deum vel ad honorem dei. Ergo nos non militamus secundum carnem. ¶ Secundo vero cum dicit ad destructionem etc. ponit virtutem armorum spiritualium. quorum quidem virtus patet ex triplici effectu eorum. Primus effectus est quod per ipsa arma confunduntur rebelles. Et quibus ad hoc dicitur. Ad destructionem munitionum. Quasi dicat. Bene sunt potentia deo ut destruant rebelles. infra 2. y. 1. Et sit potentia exhortari etc. Jer. 1. Et euellas et destruas etc. Dicitur autem se aliqui contra deum dupliciter. Aliqui astutus consilijs sicut sunt tyranni qui machinantur praua consilia suis destruere que dei sunt ut ipsi tyrannisent. Et quantum ad hoc dicitur. Consilia destruentes. scilicet tyrannorum. Job. 5. Qui apprehendit sapientes etc. Aliqui vero per superbia vel altitudinem ingenij propriam. Et quantum ad hoc dicitur. Et omnem altitudinem scilicet sue superbie. Ro. 11. Non alta sapientes etc. id est superbia. Sive profunditate intellectus tam legisperitorum quam philosophorum. Ro. 8. Neque altitudo neque profundum scilicet scilicet. Et qui sapientes estis in oculis vestris. Altitudinem dico extollite aduersus scientiam dei scilicet fidem quando est scientia dei que de deo dicuntur impugnatur. scilicet partu virginis et alia dei mirabilia. Eccl. 11. Repleta est terra scientia dei. Apoc. 3. Quia dicit altitudinem sathane. Apo. 3. Qui non cognouerunt altitudinem sathane. Ro. 11. Noli altum sapere sed time. ¶ Secundus effectus est conuersio infidelium ad fidem. Et quibus ad hoc dicitur. Et in captiuitate redigentes etc. quod quidem fit quando id quod homo scit totum supponit ministerio christi et fidei. ps. Ad alligandos reges eorum in cōpedibus etc. Eccl. 6. Inice pedem tuum in cōpedes illi id est in documenta fidei etc. ¶ Tertius effectus est correctio peccantium. Et quantum ad hoc dicitur. Et in promptu habentes id est in promptu et liberum animu habentes ad puniendum omnem inobedientiam. ps. Gladij accipites in manibus etc. Et hoc erit cum impleta fuerit vestra obedientia. id est cum vos perfecte obedientes eritis. quia si vos velitis obedire non erit nobis locus puniendi inobedientiam aliorum et vestra. Vel tunc vlciscemur vos de inobedientia quando impleta fuerit obedientia vestra. id est quando destruet inobedientia vestra. contraria enim contrarijs curantur.

Lectio secunda.

Que autem secundum faciem sunt videte. Si quis perfidit christi esse hoc cogitet iterum apud se: quia sicut et ipse christi est: ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatur fuero de potestate nostra quam dedit nobis dominus in edificationem et non in destructionem vestram non erubescam. Et autem non existimet tanquam terrere vos per epistolas. Quoniam quidam epistole inquit graues sunt et fortes presentia autem corporis infirma et sermo contemptibilis hoc cogitet qui eiusmodi est. quod

quales sumus verbo per epistolas absentes tales et presentes in facto. Non enim audem inferere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant. sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes: et comparantes nosmetipsos nobis.

Supra excusauit se apostolus per rationem: hic excusat se per facti euentiam. Et circa hoc duo facit. Primo enim committit auditoribus iudicium eius excusationis. Secundo prosequitur suam causam ibi. Siquis confidit etc. Dicit ergo primo. Licet appareat per rationem falsus esse quod imponit mihi pseudo: tamen si aliqui sunt inter vos qui ratione non vincant et noluerint rationi acquiescere saltem videte. id est considerate ea que sunt secundum faciem. id est in manifesto apparet de me euidenter. Committit autem eis iudicium cause sue ad ostendendam sinceritatem cordis sui. Job. 6. Respondete obsecro absque contradictione. Sed contra Jo. 7. Nolite secundum faciem iudicare. Non ergo bene dicitur: Que secundum faciem sunt videte. Respondeo dicendum est quod ibi accipit secundum faciem pro bis que exterius apparet in homine scilicet pro sola veritate apparentia: hic vero pro ipsa veritate euangelica et aperta veritate secundum que non debet homo iudicare. quia aliquando contrarium latet in corde. Unde dicit Mat. 7. Veniunt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus etc. Hic vero accipit secundum faciem pro facti euentiam secundum quam potest fieri iudicium. Sicut aliter exponit secundum faciem. id est pseudo. Videte. id est attendite. Quasi dicat. Considerate facta eorum quia impossibile est qui inter multa bona que pretendunt non faciunt aliqua ex quibus poteritis cognoscere intentionem ipsorum prauam. Mat. 7. Ex fructibus eorum etc. Consequenter cum dicit. Siquis autem confidit etc. prosequitur causam suam. Contingit autem quod aliquis mouet contra aliquem deceptus auctoritate alicuius qui se magnus facit. Et sic corinthijs commoti erant contra apostolum decepti a pseudo. qui se dicebat maioris auctoritatis quam paulus quia venerat a iudea et quia erat primo conuersus. Et ideo apostolus duo facit. Primo euacuat auctoritatem illorum pseudo. Secundo prosequitur causam suam ibi. Et autem non existimet etc. Circa primum duo facit. Primo ostendit quod pseudo non sint sibi preferendi. Secundo quod ipse est preferendus eis ibi. Nam et si amplius etc. Dicit ergo. Hoc inquam secundum faciem videte. Quod si quis de pseudo confidit se christi esse propter aliquod magnum quod fecerit: vel propter aliquid donum spirituale quod a christo receperit: hoc cogitet apud se. id est consideret diligenter in corde suo quia sicut ipse christi est. ita nos. Quasi dicat. Quicquid inuenit in eis totum inuenit in nobis unde debeamus dici et esse christi. 1. corinth. 7. Puto quod et ego spiritum christi habeam. Rom. 8. Siquis spiritum christi non habet hic non est eius. Non solum autem nos sumus christi sicut et ipsi: sed multo plus possumus gloriari quod sumus christi quam ipsi. Et hoc est quod dicit. Nam si amplius quam ipsi gloriatus fuero de potestate nostra quas secundum potestatem dedit mihi dominus. Act. 9. Quas electionis est mihi iste. Gal. 2. Qui operatus est petro etc. Dedit inquam mihi potestatem hanc speciale ad conuertendum gentes in edificationem scilicet ecclesie et non in destructionem: sicut faciunt pseudo abutentes potestate eis data in contrarium ad quod data est. Nam licet potestas deest in edificationem ecclesie in fide et caritate. isti tamen querunt gloriam suam et non christi et ideo destruit. Et hoc faciebatur predicando obseruari legalia et faciendo questum. Si ergo amplius gloriatur de hac potestate quam habeo et in qua gloria christi quero et non mea non erubescam scilicet de homini commendatione mea quod non facio ad ostendendum me sed cum necessitate scilicet ostendens autem me esse magnam et pseudo nullam non decipiam ab eis de cetero. ¶ Abi non quod secundum grecum. duabus de causis potest aliquid commendare

in epistolam II ad Corinthios. x

absq; peccato scz quando aliquis prouocatur obprobrijs et conculcat. et hoc vt non desperet videns se conculcari et vt confutet aduersarios. Sic Job comendauit se multu sicut patet. 27. capl. vnde dicit. Neq; enim reprehendit me cor meū in omni vita mea etc. Item quando aliquis pre dicans veritatē: et alius aduersarius veritatis cōtradicit sibi et impedit manifestationē veritatis tūc hmoi predica tor debet se cōmendare et ostendere auctoritatē suā vt cōs futet illum et vt trahat auditores ad veritatē. Et hoc facit ap̄lus in multis locis et hic etiā. Consequēter cū dicit. Et autē nō existimer etc. psequit causā suā ex facti euiden tia. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit falsū esse qd si bi imponit. Secdo rationē dicit assignat. Ibi. Non em̄ au demus etc. Tercio exponit rationē ipam. Ibi. Nos autēz non etc. Circa primū sciendū est qd sicut dictū est impone bat ap̄stolo qd in p̄ntia esset humilis. ppter timorē vel ppter gratiaz et fauorē captandū: et in absentia dure scriberet eis. Et ideo dicit ap̄lus qd nō est ita. sed si bene volūt cōsiderare que apparēt ita inueniēt cū facto qualē habue rūt scripto et hoc possunt experiri si volūt. Et hoc est qd dicit. Et autē non existimer a pseudo seu a vobis tanq; ter rerē vos vel timorē vobis tēuerē per ep̄las n̄ras quas vo bis mittim⁹ que qd timorē nō inueniebāt vobis in p̄ntia. Et hoc ideo est qm̄ ipi scz pseudo inquit. eplē scz pauli graues sūt. i. dure et grauitur puniētēs et fortes. i. absq; ti more sed p̄ntia nō talis imo infirma. i. debilis et humilis qd respondet ei qd dicit fortes. et sermo. i. predicatio sua. et colloquio et exhortatio cōtēptibilis qd respondet ei qd dicit graues. Sed qui est hmoi. i. qui talia dicit de nobis cogitet. i. sciat certe qd quales sumus etc. id est tales erim⁹ p̄ntes cū venimus ad vos quales sum⁹ per ep̄laz absen tes si necesse fuerit. Causas autē quare ap̄lus se habuit hu militer ad eos manifestat ap̄lus. 1. ad corinth. 2. Et ego fratres cū timore multo et tremore etc. qd faciebat quia nō erāt firmi in fide. Et voluit eos per dulcedinē sue cōuer sationis firmare. Quare autē locutus fuerit sibi plana et p̄ dicauerit eis nō subtilia insinuat. 1. corinth. 3. dicens: Tanq; paruulis in xpo lac potū dedi vobis etc. Mondiz em̄ erant capaces altioris doctrine. Consequēter cū dicit. Non em̄ audemus etc. ostendit rationē dicit sui dices Dico qd nō sumus similes pseudo. nec etiā est vep qd im ponit nobis qd ego non dico alia qd facere est necesse. Et ideo dicit. Non em̄ audemus nos inferre. i. dicere nos esse vnū ex eis aut cōparare. i. simile facere quibusdāz scz pseudo qui seipos vobis tantū cōmendāt. et tamen ab aliis et a factis suis non cōmendant. Contra illud Prover. 27. Laudet te alienus et nō os tuū etc. Sed ipi in nobis etc. id est scdm ea que sunt in nobis cū mensuramus sacra nostra et dicta. Quasi dicat. Illa dicimus de nobis que sunt p̄portionata nobis id est cōmensurata factis nostris. Gal. vlti. Anusquisq; opus suū p̄bet etc. Sed cōtra. 4. dicit. Commēdantes nosmetipos ad oēm conscientiā etc. Ergo nō bene dixit. Respondeo. dicendū est qd aliud est cōmendare seipm̄ ad conscientiā: et aliud ad aures. Nā ad cōscientias hominū cōmendamus nosipos cum bene agi mus. et hoc est bonū. Ad aures autē cōmendamus nosmet ipos verbis tantū et hoc est malū. Primo mō cōmendant se iusti et ap̄lus. Secdo modo pseudo et hypocrite.

Lectio tertia.

Nos autē non in immensum gloriabi mur: sed scdm mensuraz regule qua mensus est nobis deus mensurā per tingendi vsq; ad vos. Non em̄ quasi nō per tingētes ad vos supertendimus nos. Usq;

ad vos em̄ peruenimus in euangelio xpi nō in immensum gloriātes in alienis laborib⁹. Spem autē habentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari scdm regulā nostraz in abundantia etiam in illa que vltra vos sunt euāgelizare nō aliena regula in his que pre parata sunt gloriari. Qui autem gloriā in dño gloriē. Non em̄ qui seipm̄ cōmendat: ille p̄batus est: sed que deus cōmendat.

Supra ap̄lus ostendit rationē eoz que dixerat: hic conse quēter ipam rationē manifestat. Dixerat em̄ qd cōmensu rabat se sibi: et nō excedebat mensurā suam. Potest autēz aliq; in gloriando et cōmendando se excedere dupliciter. Primo q̄tus ad id de quo gloriā. puta si quis gloriā de eo qd non habet. Secdo q̄tum ad id in quo gloriā. puta si quis habēs aliquid ex alio: gloriā in ipō tanq; a se has beret. Et ideo ap̄lus ostendit qd neutro istoz modoz exce dit mensurā gloriādo vel laudando se. Et primo q̄tus ad primū. Secdo quantū ad secundū ibi. Qui autē gloriā etc. Circa primū duo facit. Primo p̄bat qd nō excedit mensu ram suā quantū ad gloriā de preferitis. Secdo quantū ad gloriā de futuris ibi. Spem autē habentes etc. Circa pri mū tria facit. Primo p̄ponit intentū. Secdo p̄positū pro bat ibi. Non em̄ quasi nō etc. Tercio cōcludit ibi. Nec in imensum gloriātes etc. Dicit ergo primo. dico qd metimur et compamus nosmetipos nobis: faciētes scz fm̄ qd officii nostrū exigit. hoc autē nos agentes nō in immensum gloriā mur. i. nō excedimus mensurā nostrā exercendo potesta tem nostrā et cōmendando nos. Leuiti. 19. Nolite facere iniquū etc. Sed gloriāmur fm̄ mensurā qua mēsus est no bis deus. Ho. hoc exponit de mensura p̄latiōis apli et dicit fm̄ mensurā. i. fm̄ mensurātū mibi a deo populū cui us ego sum p̄latus et regula ad dirigendū. Sed hoc ideo potest vniuersalius accipi: vt mensura regule dicat quāti tas gratie. Et tūc est sensus. Sed gloriāmur fm̄ mensurā qua mensus est nobis deus. i. fm̄ q̄titates gratie quā des dit nobis deus. Ep̄hes. 4. Unicuiq; data est gratia etc. Que quidē gratia est nobis regula: ne extollamur et de niemus a deo. Quā mensus est nobis deus qd quicquid boni facimus: in euāgelizando et in cōuersione vestra et alioz. totum est ex deo mibi in vobis et in alijs cōcessum. 1. corinth. 3. Ego plātaui. appolo rigauit etc. Mensurā dico pertingendi vsq; ad vos. quia vos estis sub mensu ra gratie mibi dare per quā conuersi estis ad xpm̄ et obediti tis euāgelio. Hoc est ergo quod p̄ponit scz qd nō excedit mensurā suam gloriādo et laudando se qd sit eoz p̄latus et qd per eum cōuersi sunt. Et qd ita sit scz qd pertingat vsq; ad eos. p̄bat consequēter cū dicit. Non em̄ quasi non per tingentes etc. Quasi dicat. Vere gloriāmur. Non em̄ su perextendimus nos in gratia vel in gloria vel in potesta te nostra quasi nō sumus pertingētes vsq; ad vos potesta te nostra et ministerio. Nā vsq; ad vos peruenim⁹ in euā gelio xpi. id est in predicatiōe euāgelij xpi. 1. corin. 4. In xpo iesu per euāgelij ego vos genui etc. et supra. 9. Nonne opus meū vos estis etc. Gal. 2. Qui operatus est petro in apostolatū etc. Et ideo cōcludit dicens. Igit cūz gloriōz de vobis non gloriōz in immensum. Unde dicit. Non in immensum gloriātes etc. vbi alius fundamen tum fidei posuisset. Consequēter cum dicit. Spem au tem habentes etc. ostendit qd non excedit mensuraz suaz quantū ad gloriā de futuro. Sciendū est autem qd p̄s dicato: potest habere duplex argumentū glorie de predi catione sua. Vnū est vt conuersi ad predicationem suam proficiant in melius. Aliud: vt per ipos conuersos alijs

Explanatio sancti Thome

conuertant qz vt dicit Exodi. 36. Cortina cortinā trahit
zc. Et apoc. vlti. Qui audit dicat veni. Nam qñ quis vt
det alios conuertit facilius conuertit. Et qñ ad ista duo
apltus sperat augeri gloriā suaz de corinthijs. Primo scz
de pfectu eoz in melius. Et ideo dicit Dico qz nec in im
mensum gloriāmur de conuersione vestra per nos causata
olim. Sed adhuc habētes scz sumus spes magnificari in
futuro. i. augeri gloriā nostrā crescentis fidei vestre in vo
bis. i. de fide vestra crescete z pfecte in melius per nos
na opera. 1. Petri. 2. Lac occupate vt in eo crescatis
in salutē zc. Et iterū secūdo speramus magnificari in co
uersione alioz per vos. Et ideo dicit. In abundantia zc.
Id est in abundantia predicationis non solū in vobis. sed et
am in illa loca que vltra vos sunt. z hoc fm regulā nram
id est fm qz in iunctū est nobis a xpo. nō solū euangelizare
vobis sed oibus gentibus. Mar. vlti. Euntēs in mundū
vniuersū zc. Nec tamē sumus habētes spem in aliena re
gula. i. nō speram⁹ gloriari nec gloriāmur in aliqua alie
na regula. Quasi dicat. Non in illis que pparata sunt ab
alijs. i. quos alij dixerūt ad fidez. sed faciā fructū in illis
in quibus ab alijs nō est predicatū. Rom. 15. Predicauit
euangeliū hoc nō vbi noiatus est xpus. Contra est qz pe
trus pdicauit rome ante qz predicaret ibi paulus. Unde
dicendū est qz nō dicit hoc: recūsans pdicare vbi alius p
dicasset. sed dicit qz intendit predicare etiaz vbi non pre
dicasset aliquis. Consequēter cū dicit. Qui autē gloriā
tur zc. ostendit qz nō excedit mensurā suam quantū ad id
in quo gloriā dicit: Quia si ego gloriōr in eo in quo glo
riandū est non excedo. Cuz autē gloriandū sit in deo: qui
gloriā in dño gloriā. Jer. 9. In hoc gloriā qui gloriā
zc. Potest autē hoc exponi tripliciter. In modo in vo
mino gloriatur. vt ly domino venoret obiectū gloriandi.
Quasi dicat. Ex hoc gloriā qz habet vñm amando et co
gnoscēdo. Jer. 9. In hoc gloriā zc. Alio modo gloriā
in dño. i. fm deū. et hoc modo gloriā qui gloriā de his
que dei sunt et nō de malis: sicut ille de quo dicit in ps.
Quid gloriāris in malitia. Alio modo in dño gloriā. i.
vt gloriā suaz reputet se habere a deo: totū quod cedit ad
gloriā suam referens in deū. 1. corinth. 4. Quid habes
quod nō accepisti. Si autē accepisti zc. Et sic accipit hic
cum dicit. Qui gloriā in dño gloriā. Quasi dicat: glo
rioz de predictis: sed nō quasi hoc a me habes. sed a deo.
Et hoc etiā est mensura vestra. quia totū bonū vestrū has
bet omni a nobis. Et vere in dño debemus gloriari nō no
bis imputare gloriā nostrā sed deo. Nam nō est pbatus.
Id est coprobatus a deo vel hoibus ille qui seipm comen
dat. Proverb. 27. Laudet te zc. Sed ille que deus comen
dat. i. comendabilē facit bonis opibus z miraculis.
Nam deus est causa totius boni opis per hoies facti.

Capitulū vndecimū.

Ulinaz sustineretis modicū quid
insipientie mee. sed supportate me
Emulor enim vos dei emulatioe
despondi eniz vos vni viro virgi
nē castam exhibere xpo. Timeo autēz ne si
cut serpens seduxit euam astutia sua: ita cor
rumpant sensus vestri z excidant a simplici
tate que est in xpo iesu.

Post qz apostol⁹ excusauit se de his que falso imponebā
tur sibi a pseudo: hic cōsequenter vt cōfuret eos scz pseu
do z reddat auctoritatē suā honorabilē comendat se cor
thijs. Circa hoc autē duo facit. Primo rationē sue com
mendationis assignat. Secdo ponit suā comendationē. ibi.

In quo quis audeat zc. Circa primū tria facit. Primo pe
tit vt eius insipientia supportet. Secdo subdit necessitatē
sue comendationis vt nō insipiens videat ibi. Emulor: est
vos zc. Tercio innuit qz dato qz sit insipiens. supportare
debent ibi. Iterū dicit ne quis zc. Circa primū duo facit.
Primo premitit suū desiderū: vt petitio sua facilius ex
audiat. Secdo ponit suaz petitionē ibi. Sed z supportate
me. Desiderū autē apostoli est vt corinthijs sustineat apo
stolū comendantē se. Et ideo per aduerbiū optandi in ci
pit dicens. Utinā sustineretis zc. Circa qd sciendū est qz
precepta moralia sunt de agēdis que cuz sint particularia
z variabilia nō possunt determinari vna cōmuni ratiōe z
regula indefinite: sed oportet qñs preter regulā cōmunē
aliquid facere in aliquo casu emergēte. Quādo autē hoc
modo sit aliqd preter cōmunē regulā sapientes qui causā
hui⁹ considerāt non turbant nec reputant insipienter factū
esse. Indiscreti vero z minus sapientes non considerāt ex
qua cā hoc ita fiat turbant z reputāt stulte factū fore sicut
patet qz preceptū morale est nō occides. Aliqñ tamen ne
cesse est malos occidere. Et quādo hoc fit sapientes com
mendāt vel non reputāt male factū. Multi autē z heretici
damnāt dicētes hoc esse male factū. Quia ergo cōmuni
lex moralis est qz homo non comendet seipm fm qd dicit
Prover. 27. Laudet te alienus zc. potest fieri in aliquo
casu preter hanc cōmunē regulā vt homo comendet se
laudabiliter hoc factū. z tamē indiscreti hoc reputant insi
pentiā. Unde cum imineret casus quo apls deberet se cō
mendare. hortat eos ad hoc qz istud nō reputent ei ad in
sipientiā dicens. Utinā sustineretis scz patienter modicū
insipientie mee supportatō me. Et dicit modicū. quia si cō
mendaret se sine causa esset maxima insipientia. Et iterū si
comendaret se ex causa oīno vrgente tūc nihil esset ibi insi
pientie. Sed quia comendat se licet ex causa nō tamen oī
no vrgente cū alio modo posset cōfutare pseudo z qz com
mendat se multū: videt ibi esse aliquid insipientie. z hoc
est qz dicit. Modicū insipientie mee. Infra. 12. Factus suz
insipiens zc. Et licet sic sim insipiens. tamē supportate me
Et hoc debent facere qz subditi debēt supportare platos
z cōuērio. Gal. 6. Alter alterius onera zc. Ephe. 4.
Supportates inuicē in caritate. Necessitatē autē com
mendationis ostendit dicens. Emulor zc. Et circa hoc tria fas
cit. Primo ostēdit huiusmodi comendationē puenire ex
zelo. vt excludat insipientiā. Secdo dicit hunc zelū non es
se inordinatū. vt vitet in discretionē. ibi. Timeo autē zc.
Tercio excludit eoz excusationē ibi. Nam si is. Circa pri
mū duo facit. Primo ponit zelū que habet ad eos sanctū
quia dei. Secdo ostendit causā huius zeli: quia incubebat
sibi ex officio ibi. Despōdi vos zc. Est ergo zelus scūs qz
emulor vos. i. diligo vos feruētē dei emulatioe. Ad ho
norē dei non meū. Circa qd nota qz emulatio. put est idēz
quod zelus nō aliud est qz quidā motus animi bonus vel
malus tendentis in statū primū z importat feruorē amo
ris. Et ideo cōfuetur sic diffiniri. Zelus est amor: intēsus
nō patiens consortiū in amato. Et si quidē non pariat cō
fortiū in aliquo bono. puta. vitij vel alicui⁹ imperfectiōis
sed singulariter illud solus vult habere. tunc zelus est bo
nus z emulatio bona de qua dicit. 1. corinth. 12. Emulas
mini carismata zc. Gal. 4. Emulamini bonū in bono zc.
Tertij Be. 17. Zelo zelatus zc. ps. Zelus dom⁹ tue zc.
Si vero nō pariat consortiū in aliqua excellētia vel in ali
qua pspertate mūdi. tūc zelus est malus z emulatio ma
la. Hoc autē dono zelo seu emulatioe aliqñ quis emulā
alios. p se sicut vir zelat pro vxore sua quā sibi soli vult ser
uari. Aliqñ vero zelat aliquis p alio sicut eunuchus zes
lat vxorē domini sui vt custodiat eā sibi. Sic aplus popu
lū suū quez videbat paratū ad precipitiū z cuz sponso xpo